

Vyrůstá na obchodce nová generace překladatelů?

Ve středu 16. listopadu k nám na Obchodní akademii do Kostelce nad Orlicí zavítal už podruhé špičkový překladatel anglické prózy a poezie pan Lukáš Novák.

MICHAL VACEK

KOSTELEČ N. O. – Přivezl s sebou vylepšenou verzi svojí přednášky s názvem Překládání nebo překrádání? Jak sám název napovídá, jednalo se o hledání správného způsobu, jak nejlépe přeložit text z cizího jazyka a při tom zachovat uměleckou hodnotu odpovídající originálu. Především v případě poezie se jedná o velmi složitou disciplínu, protože se musí zachovat nejen správný rytmus, struktura a rým, ale přeložená báseň musí mít také stejnou výpovědní hodnotu z hlediska obsahu.

Shel Silverstein

Celý workshop vycházel z poezie amerického spisovatele a básníka Shela Silversteina. Právě za překlad básní tohoto autora získal Lukáš Novák cenu Magnesia litera. Nejprve jsme společně pátrali po tom, jaký musí překladatel být a co vše musí znát.

„Perfektně ovládat cizí jazyk“ – to byl první nápad, který zazněl od studentů.

Jaké bylo ale naše překvapení, když jsme se dozvěděli, že překladatel musí v první řadě ovládat skvěle svůj rodný jazyk. Jedině tak bude schopen překladu, který se nejen co nejvíce přiblíží originálu, ale je působivý i v cílovém jazyce. Dále musí dobře znát své čtenáře, to znamená překládat tak, aby byl příjemce schopen pochopit i situace z neznámého prostředí. Pokud bude v příběhu zmíněno nějaké cizokrajné jídlo, nestačí napsat pouze název, ale překladatel musí nenápad-

□ Lukáš Novák studentům prozradil, které vlastnosti potřebuje dobrý překladatel.

Foto: Archiv Ladislava Hradeckého

ně popsat, z čeho se pokrm skládá. To samé platí pro různé historické a geografické souvislosti, které překladatel musí pečlivě nastudovat a poté správně interpretovat. V neposlední řadě musí být překladatel ukázněný, být schopen potlačit své vlastní ego. To jest, aby nezačal příběh vylepšovat, protože má pocit, že by to takto bylo hezčí. A k překládání je potřeba velká dávka trpělivosti.

Jaké bylo ale naše překvapení, když jsme se dozvěděli, že překladatel musí v první řadě ovládat skvěle svůj rodný jazyk. Jedině tak bude schopen překladu, který se nejen co nejvíce přiblíží originálu, ale je působivý i v cílovém jazyce.

Dále jsme si ukázali, jaká úskalí mohou při překládání nastat. Viděli jsme překladatelské přešlapy z Harryho Pottera. Tato kniha byla tak žádaná a tlak na její překlad byl tak obrovský, že v průběhu překladu vznikaly chyby, které se dostaly do výsledného výtisku jenom proto, že vše muselo být přeloženo rychle.

Dalším příkladem byl epitař z náhrobku skotského spisovatele Roberta Louise Stevensona. Každý překladatel těchto pár veršů zná, všichni jim rozumí, ale nikdo se je ještě neodvážil přeložit. Problém je v tom, že v angličtině až na čtyři slova je celý epitař napsán v jednoslabičných slovech. Pokud by měl být zachován stejný rytmus, jeví se tato báseň do češtiny jako nepřeložitelná.

V poslední části před samotným workshopem jsme byli seznámeni se základy literární teorie. Například s pravidlem kompenzace. Někdy překladatel narazí na nějaký vtip, který nelze přeložit, protože je založen na jazykové hříčce, která v našem jazyce neexistuje. Musí ho tedy vypustit, ale v další části narazí na místo, kde se nabízí vtip vhodný pro náš jazyk. Tady ho tedy vloží a vykompenzuje tím předešlou ztrátu.

Nabyté vědomosti

Nakonec došlo na praktickou část, kde jsme měli zúčastnit naše nabyté literární vědomosti. Nejprve jsme dostali básničku Dikobraz Dick rozstříhanou na jednotlivé řád-

ky. Jednalo se pouze o osm veršů, ale zjistili jsme, jak obtížné bylo báseň správně poskládat. Vyšlo nám několik verzí, z nichž jen jedna byla správně. Další aktivita se dařila lépe. Byly nám rozdány 4 krátké básně od Silversteina a my jsme měli za úkol je podle všech výše zmíněných pravidel co nejlépe přeložit. A musím říci, že jsme byli úspěšní. Sám Lukáš Novák byl překvapen, jak na obchodní akademii, kde by se daly očekávat zcela jiné dovednosti, studenti odevzdávali přeložené verze, které by mohly směle soupeřit s profesionálním překladem. Přednášející to komentoval slovy, že nám na obchodce asi vyrůstá nová generace překladatelů.

Na obchodní akademii studenti odevzdávali přeložené verze, které by mohly směle soupeřit s profesionálním překladem.

Toto setkání bylo pro studenty velmi přínosné. Nejvíce ocenili skutečnost, že mohli nahlédnout pod pokličku obtížného překladatelského povolání a sami si vyzkoušet, co všechno obnáší.